

חתיכה לאחר מליחה שהונחה בכלי

רמות בבליעת איסור

א. כדי נטילה

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ד
איסור, בין חם בין קר, שנפל על הצלי שאצל האש, אינו אוסר אלא
כדי נטילה, שהוא כעובי רוחב אצבע.

ב. כדי קליפה

2. ש"ך יורה דעה סימן צו ס"ק כא
הקליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולו כאחד משא"כ
בגרידה.

ג. כדי גרידה

3. ש"ך יורה דעה סימן צו ס"ק כא
בגרידה לבד. והוא פחות מקליפה.

ד. הדחה

גדרי בליעה מיידית במליחה

4. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ט
מליח שאינו נאכל מחמת מלחו, דינו כרותח ומפליט לאסור כדי
קליפה.

ואם הוא שומן הגיד וקנוקנות שבו והקרומות, יש להחמיר ולהצריכם
נטילת מקום.

ואם הוא חלב ממש, צריך ששים לבטלו.

ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן...

הגה: וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה.

ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר שמן לכחוש, נוהגין לשער בכל מליחה
בס' כמו בבישול, דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב
דבוק בה, אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה, מיהו
אותה החתיכה שהאיסור (כלומר החתיכה שנעשה באיסור) נגע בה צריך קליפה
מעט (רשב"א)...

יוצאי דופן לרמ"א:

- איסור שלא שייך בו 'שמן' כגון חמץ. רמ"א כאן.
- איסור דרבנן כחוש. ש"ך קה ג.
- באיסור כחוש שבלוע בהיתר. ש"ך קה יז
- כלי שבוולע איסור במליחה בולע כדי קליפה. רמ"א צח ד.
ובש"ך שם יד.

גדרי בליעה לאחר 'זמן כבישה' במליחה

5. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף א
איסור שנשרה עם היתר מעת לעת בצונן, מקרי כבוש, והרי הוא
כמבושל ונאסר כולו. אבל פחות מכאן, בהדחה סגי. הגה: ...
ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חומץ (ד"ע), אם שהה כדי שיתננו
על האור וירתת ויתחיל להתבשל, הרי הוא כמבושל; ובפחות
משיעור זה, לא נאסר אלא כדי קליפה.

6. ש"ך יורה דעה סימן קה ס"ק ג

ג (פמ"ג) ובפחות משיעור זה כו'. גם הרב מודה לזה דלא הוי כבישה
בפחות משיעור זה וכדכתב נמי בד"מ מיהו עכ"פ מליח כרותח הוי מיד
לאסור כולו כמ"ש בת"ח כלל ו' ד"ט ובס"ס ע' בהג"ה

ונ"מ (עבור הרמ"א בין 'מליח כרותח' לכבוש במלח) דהיכא דנשרה בציר של היתר
איסור דרבנן והיתר כחוש ממש דבמליחה אף להרב אינו אוסר רק
כדי קליפה וכמ"ש בס"י זה ס"ק ל"ח ובנכבש כשיעור שיתננו על האש
וירתת אוסר כולו ודוק:

מליחה בכלים

7. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף יב
גבינות שנעשו בדפוס עובדי כוכבים, אף על פי שנמלחו בתוכן,
מותרים. הגה: וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי איסור (תשובת הרשב"א),
ואפילו אינו מנוקב (ד"ע), דאין מליח כרותח כל כך להפליט מן הכלי
מה שבלע בתוכו. ודוקא בדיעבד, אבל לכתחלה, אסור. (מרדכי והגהת
ש"ך).

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף טז
ואם מלח בכלי שאינו מנוקב, אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח

9. ט"ז יורה דעה סימן סט

אסור להשתמש באותו כלי. והא דאמרין דאין מליחה לכלים פי' ב"י
בשם הגה' ש"ך דאין הנכנס לתוכו יוצא ע"י מליחה אבל ע"י בישול
יוצא דנהי דמליח כרותח פי' כרותח דצלי אבל לא כמבושל עכ"ל

מלח ולא ניפץ או שטף

10. תוספות חולין דף קיב עמוד ב ד"ה 'ודגים רפו קרמיהו'
דם מועט אינו יכול לצאת

(התוספות דן בחתיכות שנמלחות יחד) וא"ת נהי דלפי שני הטעמים האלו אין
לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה (כיון שהחתונה עדיין פולטת ציר גם לאחר
סיום פליטת דמה) מ"מ נאסור מחמת דם הבלוע במלח שבין חתיכה לחתיכה
שנמחה בציר שבגומות אחר פליטת כל הדם והציר דבשלמא בכל
חתיכה מלוחה דעלמא אין המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא הדם
הבלוע במלח ואינו יכול עוד לזוז משם כלל אבל כאן שנמחה המלח
בציר שבגומא ונעשה צלול היה לו לדם זה לאסור כדי קליפה

פסק כח המלח

ושמא לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה אבל אחר
גמר פליטה לא חשיב כרותח דפסק כח המלח מחמת שהפליט את
הבשר ויוצא כח המלח עם הדם

המלח חוסם את הדם

אי נמי י"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בבשר

11. הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מב עמוד ב -

אין כבר דם

ולענין המלח עצמו שמולחין בו מסתברא דשרי דאי לא הרי אנו רואין
לעיל שהמלח ניתך על הבשר ונותן טעם בו והיה ראוי לאסרו אלא
ודאי משמע דשרי ואומר הרמב"ן ז"ל דטעמא לפי שהדם נשרף במלח
ומיהו דוקא בדם הוא דאמרין הכי אבל בשומן איסור ובצירי לא:

מעט מים בכלי חולבת

18. הגהות שערי דורא איסור והיתר שער ז סימן יד – הובא בב"י

ויש לדקדק אחר זה כי לפעמים נותנין מעט מים לכלי כשרוצין להדיח הבשר ולתת לקדירה, ואם היו נותנין אותם כך בכלי חולבת, אז אותן המים נעשין חתיכה דאיסורא ואז צריכים ס' כנגד המים מחלב ומבשר כי מלוח כרותח. ולפי מעשה של בית רש"י מותר. ובסמ"ק כתב על מעשה של בית רש"י במצוה שלא לאכול דם ס' ר"ה וז"ל וריאב"ה כתב דאין לאותו ציר דין דם מלוח, אבל יש לו דין בשר מלוח לאסור גבינות של חלב כאשר נפל עליהם אותו ציר עכ"ל סמ"ק. ולפי זה אסור ההיא דלעיל אפילו לפי מעשה דבית רש"י, וצריך ס'. אם הכלי חולבת בן יומא אז צריך ס' כנגד כל הכלי. ונראה שהדין כן הוא אפילו אינה מלוכלכת בחלב. ואם היא אינה בת יומא ויש בה לכלוך אז צריך ס' כנגד כל הכלוך

19. המשך הרמ"א שם

ואין חילוק בין אם הדיחו בכלי כשר או טרפה או חולבת. ואם היה מעט מים בכלי, שמבטל כח המלח שאינו חשוב עוד כרותח, אפילו הכלי חולבת או הטריפה מלוכלך עדיין באיסור, מותר (בארוך).

12. מרדכי מסכת חולין פרק כל הבשר רמז תשכד

פסק כח המלח

ונראה לראב"ה הא דלא אמרינן שהמלח יאסור הכלי כיון שלא הודחה הדחה אחרונה וכן בשר בבשר שאצלו וחתיכה עצמה אחרי גמר פליטתה ולא אמרינן שיחזור המלח שעליה ויאסרנה אם אין לו מקום שוב לזוב היינו טעמא שמה שמליח הרי הוא כרותח היינו דוקא בעוד שהמלח בכחו אבל אחרי שנתמלא מלח הדם שמשך לחוץ פסק כחו והוא ליה כצונן ולכך הורגלו להשים הבשר בכלי תחלה ושוב לשפוך המים עליו לכלי והמחמיר לתת מים תחלה מנהג כשר הוא.

13. ספר אור זרוע חלק א – הלכות בשר בחלב סימן תעד – הובא

דבריו בהגהות אשרי (חולין ח מז) הובא בב"י.

וכשמדיחין הבשר לאחר מליחה רגילין לתת תחלה מים בכלי אח"כ נותנין הבשר במים להדיח. ומיהו אם נתן הבשר תחלה בכלי ואח"כ נתן המים לא נאסר הכלי. כיון שהבשר כבר ששה שיעור מליחה ופלט כבר הדם ואין נשאר הדם רק בלוע במלח שסביב הבשר.

14. שערי דורא איסור והיתר שער ז סימן יד

וכשמדיחין הבשר בקערה אחר מליחה, צריך ליתן מתחילה מים בכלי ואחר כך נותן בה בשר להדיחו. ומיהו אם נתן בדיעבד הבשר בקערה תחילה, רגילין להכשיר בזמן מעט כזה^{??} כיון ששהה הבשר כבר כשיעור מליחה בכלי מנוקב ופלט כבר הדם ולא נשאר בו רק דם הבלוע במלח שסביב הבשר.

15. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף כ

בשר שנמלח, ושהה כדי מליחה, ונתנהו אחר כך בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר, מותר. ולפי זה בשר שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששהה כדי מליחה, מותר. ויש מי שאוסר בזה ובזה, ויש לחוש לו לכתחלה.

הגה: ויש אוסרין (תוספות ורא"ש וכמה מן האחרונים), אפילו בדיעבד, כדי קליפה. (הגה ש"ד ובשערים, ומהר"ב ומהר"ש וב"י וארוך), והכי נהוג. ודוקא מה שמונה בתוך הציר, אבל מה שחוץ לציר, שרי. והכלי שנפל בו אותו הציר, אסור. וכן אם היה הכלי חולבת ויש בו לכלוך, אסור הבשר, דאף לאחר שיעור מליחתו נחשב כרותח (הגה ש"ד ות"ה סימן קנ"ט).

אבל אם הוא הפסד מרובה ואית ביה גם כן צורך סעודת מצוה, יש להקל ולומר דאחר ששהה שיעור מליחה לא מחשב צירו כרותח.

16. חכמת אדם שער איסור והיתר כלל ל סעיף י

וצריך לזהר שלא יתן הבשר בכלי קודם שנותן לתוכו מים דהוי כמולח בכלי שאינו מנוקב כדלקמן ומכל מקום בדיעבד אין לחוש לזה אם חזר ונטל אותו מתוכו תיכף קודם שנראה ציר בכלי אף על פי שנמצא קצת מוהל.

17. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף ח

אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו, אין לאסור, כי המים שבכלי מבטלין כח המלח.

הגה: ואפילו המים מועטים מ"מ מבטלים כח הציר (ד"ע וארוך כלל ו' ומהרא"ע).

ויש מתירין אפילו לא היה מים כלל בכלי והניחו בו הבשר, דאין לחוש בשעה מועטת כזו שעוסקין בהדחת הבשר (ש"ד ואו"ה כלל א' וי"ע"ל ס"ב), ויש לסמוך עליהו.

ואין לחוש בכל זה רק בהדחה ראשונה, אבל לאחר הדחה ראשונה אין לחוש (כך משמע ממרדכי ור"ן).